

Jonas Duveborn
Förvaltningschef
044-309 26 91, 070-659 89 45
jonas.duveborn@skane.se

BESLUTSFÖRSLAG

Datum 2021-08-18
Ärendenummer 2021-POL000374

1 (5)

Ersättning till stödpersoner

Ordförandens förslag

1. Från och med den 1 januari 2022 ska omkostnadsersättning och arvode till stödpersoner som förordnats av Patientnämnden Skåne fastställas årligen utifrån gällande prisbasbelopp.
2. Omkostnadsersättning ska från och med den 1 januari 2022 fastställas till 0,04 procent av prisbasbeloppet per dag.
3. Arvode ska från och med den 1 januari 2022 fastställas till 0,06 procent av prisbasbeloppet per dag.

Sammanfattning

Omkostnadsersättning och arvoden till stödpersoner i Skåne är i dag varken kopplade till prisbasbeloppet eller räknas upp i enlighet med ett index. Förslag föreligger på hur ersättningsnivån ska fastställas framöver.

I ärendet finns följande dokument:

1. Beslutsförslag, 2021-08-18
2. Sammanställning av regionernas ersättning till stödpersoner, 2021-08-18

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Patientnämnden ska rekrytera, utbilda och förordna stödpersoner åt patienter som vårdas i enlighet med lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, samt de som hålls isolerade enligt smittskyddslagen (2004:168).

När patienten begär en stödperson ska en sådan utses. En stödperson kan utses också i annat fall, om patienten inte motsätter sig det. Antalet stödpersonsförordnanden styrs utifrån de tvångsvårdade patienternas behov. Det innebär att behovet av stödpersoner kan variera mellan åren. Önskemål om stödperson anmäls till patientnämnden från chefsläkare eller annan, vilka har

skyldighet att informera patienten om rätten att få en stödperson.

Stödpersonen bistår patienten i personliga frågor så länge denne ges tvångsvård, samt fyra veckor efter det att tvångsvården har upphört, om patient och stödpersonen samtycker till det. Stödpersonen har rätt att besöka patienten på vårdinrättningen, om det inte finns särskilda inskränkningar och besöket kan genomföras utan risk för smittspridning. Patientnämnden Skåne förordar ett besök i veckan. Reseersättning utbetalas för maximalt fyra resor per månad och patient. Stödpersonen får inte röja eller utnyttja vad han eller hon under uppdraget har fått veta om patientens hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt. Stödpersonen ersätter inte vårdpersonal, är inte ett juridiskt ombud och ansvarar inte heller för patientens ekonomi.

För att främja rekryteringen bör uppdraget att vara stödperson förenas med skäligen ekonomisk ersättning.

Andra regioner

Det finns inga centrala riktlinjer från Sveriges Kommuner och Regioner om hur ersättningsmodellen för stödpersoner bör se ut. Det ser därmed mycket olika ut i olika delar av landet. Flera regioner har valt samma modell som Skåne, det vill säga en uppdelning av ersättningen i en arvodesdel och en omkostnadsdel. Andra regioner har valt att ha arvode som enda ersättningsform. Några använder sig av en incitamentsmodell. Ersättningens sammanlagda storlek varierar mellan 990 kr och 3 232 kr per månad. Av landets 21 patientnämnder har sju regioner lägre ersättning än vad Skåne har, åtta har högre och fem ligger på ungefär samma nivå.

Region Skånes kostnader för stödpersoner

Patientnämndens kostnader består förutom administration även av en ekonomisk ersättning till stödpersonerna. Ersättningen utgörs av ett skattepliktigt arvode inklusive arbetsgivaravgift samt en skattepliktig schablonersättning för omkostnader som följer med uppdraget, till exempel utgifter för telefonsamtal, porto, eller utflykter. I förekommande fall tillkommer även ersättning för resor som görs i samband med uppdraget. Arvodet uppgår 2021 till 27,29 kr per kalenderdag (ca 820 kr/per månad). Motsvarande ersättning för omkostnader uppgår till 20 kr per kalenderdag (ca 600 kr/per månad). Skälet till att ersättningen är uppdelad på kalenderdagar är att uppdragen kan påbörjas och avslutas när som helst i en månad.

Den totala kostnaden för ersättning till stödpersoner, inklusive arbetsgivaravgifter, är 2021 budgeterad till nästan 1,4 miljoner kronor. Utfallet efter årets sju första månader är 676 817 kr, vilket är lägre än budget då utfallet har påverkats av pandemin och besöksrestriktionerna.

Stödpersonsverksamheten är i ekonomiskt hänseende osäker då den är beroende av efterfrågan på stödpersoner. Hittills har efterfrågan legat relativt still och lågt i förhållande till riket i övrigt. Men om efterfrågan ökar kraftigt påverkas

ekonomin negativt. Det innebär att det behöver finnas en rimligt tilltagen budget för att verksamheten ska kunna möta upp de svängningar i efterfrågan som kan uppstå.

Hållbar ersättningsmodell

Den befintliga ersättningsmodellen med uppdelningen mellan arvode och omkostnadsersättning är väl inarbetad och känd hos stödpersonerna. Nuvarande omkostnadsersättning på 20 kr per dag bedöms ligga på en rimlig nivå, i förhållande till uppdraget.

Ersättning för resor i samband med uppdraget ersätts enligt Region Skånes regler för resor i tjänsten.

Arvodesdelen har under de senaste åren räknats upp 2011, 2019, 2020 och 2021. 2019 gjordes en betydande justering. Arvodet ligger nu på 27,29 kr/dag.

I stället för att ta årliga beslut om uppräkningsnivåer finns det goda skäl att i stället koppla ersättningen till någon form av index.

En uppräkningsmodell som används av några patientnämnder i landet är att utgå från prisbasbeloppet, som varje höst fastställs av regeringen inför kommande år. För 2021 ligger prisbasbeloppet på 47 600 kr. Statistiska centralbyrån har på regeringens uppdrag beräknat prisbasbeloppet för 2022 till 48 300 kr.

Det skiljer sig dock en del åt hur patientnämnderna beräknar nivån.

Örebro har under våren 2021 tagit fram en modell för omkostnadsersättning och arvode som både innebär en koppling till prisbasbeloppet och som med en ersättningstrappa för antal besök ger incitament till stödpersonerna att besöka patienterna. Enligt Örebromodellen ges ersättning till stödperson för omkostnader på 0,15 procent av prisbasbeloppet per uppdrag och månad, samt ett grundarvode på 0,6 procent av prisbasbeloppet som sedan kompletteras med ytterligare 0,6 procent per uppdrag upp till en maximal arvodesersättning på 3 procent (grundarvode + 4 ggr 0,6 procent av prisbasbeloppet). I kronor blir detta för 2021 max 1 500 kr/månad.

I Norrbotten har också ett nytt regelverk för ersättning till stödpersoner nyligen antagits. Där ligger omkostnadsersättningen på 100 kr/vecka, vilket räknas upp enligt landstingsprisindex, LPI. Arvodet har satts till 0,78 procent av gällande basarvode för förtroendevalda, vilket för 2020 motsvarar 506 kr/vecka.

Olika modeller ger i förlängningen olika utfall. Vid val av modell torde det vara bäst att ansluta sig till att använda prisbasbeloppet som utgångspunkt. Det är också en modell som används i andra sammanhang, som vid fastställande av ersättning till ställföreträdare enligt föräldrabalken. I sitt cirkulär (18:7) om arvoden och ersättningar till förmyndare, gode män och förvaltare skriver Sveriges Kommuner och Regioner: "Det är ett frivilligt uppdrag och inte fråga

om en anställning. Ställföreträdaren kan därför inte förvänta sig att få ett arvode som kan jämföras med lön och som omfattar allt vad denne har utfört för sin huvudman. Ställföreträdaren kan därför inte heller få ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Överförmyndaren bör dock ha i åtanke att om man önskar ha kvar kompetenta ställföreträdare och skapa förutsättningar för att rekrytera nya personer till uppdrag som god man eller förvaltare bör ersättningen inte sättas alltför lågt.”

En vanlig nivå för omkostnadsersättning till ställföreträdare är 2 procent av ett prisbasbelopp. Arvoden till gode män ges utifrån olika kategorier beroende på uppdragets art. God man för ensamkommande barn hanteras i särskild ordning och här ligger arvodet på 3 procent av ett prisbasbelopp per månad under ansökningsperioden och 1,5 procent av ett prisbasbelopp därefter.

Omkostnadsersättning och arvode i Skåne på nuvarande nivå – och med samma modell, det vill säga utan incitament och beräknat per dag – innebär att omkostnadsersättningen motsvarar 0,057332 procent av ett prisbasbelopp och arvodesersättningen 0,042017 procent av ett prisbasbelopp.

Det finns ett önskemål från förvaltningen om att beräkna ersättning och arvode per dag då det underlättar hanteringen. Därför föreslås procentsatserna – och därmed nivån på ersättningen – justeras till enklare tal: 0,06 procent av ett prisbasbelopp per dag för arvode och 0,04 procent av ett prisbasbelopp per dag i schablonmässig ersättning för omkostnader. Detta är så nära en helt kostnadsneutral lösning det går att komma. Gällande modell ger en sammanlagd ersättning på 47,29 kr/dag eller 1 418,70 kr/månad, de justerade procenttalen ger ett utfall på 47,60 kr/dag eller 1 428 kr/månad.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet hanteras inom ramen för patientnämndens budget.

Juridisk bedömning

Samråd med regionjurist har inte bedömts nödvändigt.

Miljökonsekvenser

Ärendet bedöms inte medföra några miljökonsekvenser.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Ärendet har hanterats på arbetsplatsträff.

Uppföljning

Nivån på arvodesutbetalningarna hanteras i den ordinarie uppföljningen i form av månadsrapporter, delårsrapport och årsredovisning.

Matilda Malmgren
Ordförande

Jonas Duveborn
Förvaltningschef